

JAHON BOLALAR ADABIYOTI

ANGLIYA

JAHON BOLALAR ADABIYOTI

ANGLIYA

G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi
Toshkent – 2016

UO‘K 821.111-3
KBK 83.8 (3)
J-49

Tuzuvchi va tarjimon
Miraziz A‘zam

Jahon bolalar adabiyoti: Angliya / To‘plab nashrga tayyorlovchi M.A‘zam –
Toshkent: G‘afur G‘ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. 2016. – 108 b

Qadrli o‘quvchilar! Nashriyotimiz siz azizlarga 10 jilddan tashkil topgan «Jahon bolalar adabiyoti» seriyasini taqdim etadi. Kitoblar jahon bolalar adabiyoti yozuvchi va shoirlarining ertak, hikoya, she‘r va boshqa ko‘plab janrdagi asarlarni o‘z ichiga qamrab olgan. Qo‘lingizdagi ushbu birinchi jildda siz Angliya bolalar adabiyoti bilan yaqindan tanishasiz.

UO‘K 821.111-3
KBK 83.8 (3)

ISBN 978-9943-03-734-2

© G‘afur G‘ulom nomidagi
nashriyot-matbaa ijodiy
uyi, 2016

TARJIMONDAN

Men 50 yildan buyon o'zbek o'quvchilarini jahon bolalar adabiyoti bilan tanishtirib kelaman. So'nggi yillarda bir qancha o'qituvchilar, o'quvchi va talabalar, adabiyot mutaxassislari bolalar adabiyotiga oid barcha tarjimalarimni jamlab berishimni so'rardilar. Keyingi ikki yil ichida ko'pchilikning mana shu ehtiyojlarini hisobga olib, tarjimalarimdan to'plam tuzishga kirishdim. Va nihoyat mazkur to'plam vujudga keldi.

Kitob tayyor bo'lganda undagi kamchiliklar ko'zga tashlandi. Ispaniya, Vengriya, Portugaliya, Gretsiya kabi Yevropa mamlakatlaridan, Afrika yurtlaridan, Chilidan boshqa Janubiy Amerika mamlakatlaridan, Osiyoning Xitoy, Hindiston, Indoneziya, Koreya kabi qator davlatlaridan, Avstraliyadan bolalar adabiyoti namunalari yo'qligi, bu yurtlarning tillarini biluvchi mutaxassislar uchun hali keng maydon ochiq qolganligini ko'rsatadi.

Tanlangan millatlarning bolalar adabiyoti namoyandalari va ularning faoliyati haqida to'laroq tasavvur uyg'otish va kitobning o'qishli bo'lishini ta'minlash maqsadida, kamida 5-6, ko'pida 10-15 she'r, ba'zan 1-2 bosma taboq hajmida 1-2 hikoya yoki bir necha ertak, doston va afsonalar tanlab tarjima qilindi.

Ushbu asarlar turli yoshdagi bolalar va o'smirlarga mo'ljallangan. Bu yerda bog'cha bolalariga mos keladiganlari ham, kichik maktab o'quvchilariga to'g'ri keladiganlari ham, yuqori sinflarda o'quvchi o'smirlarga atalganlari ham bor.

Antologiya o'qituvchilar, tarbiyachilar, ota-onalar, kutubxonachilar, talabalar va har qanday bolalar adabiyoti bilan qiziquvchi kitobxonlarga ham qo'llanma vazifasini o'tay oladi.

VILYAM BLEYK

Ajoyib ingliz shoiri va rassomi Vilyam Bleykning nomi zamondoshlariga unchalik yaxshi tanilmagan edi. Asosiy kasbi o'ymakor bo'lmish Londonda yashovchi bu kishi tushgan buyurtmalarni qilib berish bilan kun kechirardi.

Bleyk mohir chizmakash musavvir bo'lib, Dantening «Ilohiy komediya»sini ham bezagan edi. O'z she'rlarini

nashrdan chiqarishga imkoni bo'lmagani uchun misga o'yib yozar va mis bilan ularni o'zi qog'ozga tushirib kitob holiga keltirar, do'stlariga sovg'a qilardi. Uning unri qashshoqlikda o'tdi, hatto o'ligini ham jamoat mablag'i hisobidan umumiy qabristonga dafn etishdi. Endi esa uning haykali Vestminster abbatligida eng buyuk ingliz shoirlari qatoriga qo'yilgan. Uning o'z qo'li bilan yasagan kitoblari esa muzeylarning noyob asarlari bo'lib qoldi.

Bleykning nomi XIX asming ikkinchi yarmida kashf etildi – asarlari umumxalq muhabbatini qozondi. Birinchi bo'lib ayrim adabiy arboblardan tomonidan o'tmishdosh sifatida tan olindi.

Bleykning bolalar dunyosiga eng yaqin asari «Beozor qo'shiqlar» turkumi hisoblanadi. Borliqni hali hayotiy tajriba orttirmagan bola nazaridan tasvirlagan shoir «Baxt nima?» degan savolga «Baxt – bu kulayotgan bola, chunki u bilan birga butun olam quvonadi va kuladi, ona tabiat u bilan jonlanadi va barq uradi» deya javob beradi. Hatto uning «Qora bola», «Kichkina mo'ri tozalovchi», «Adashgan

bola», «Topilgan bola», «Yaqin kishilarning qaygʻusi» kabi kam-bagʻallik va alamlarni tasvirlovchi sheʼrlari ham shoir ijodidan qoladigan yorugʻlik va quvonch taassurotlarini boʻgʻmaydi; mehr va yaxshilik, kichkintoylarga rahm-shafqat, ularning hayotini yengillatish istagi Bleykning butun ijodiga xos xususiyatdir.

Atrofimizdagi olamning goʻzalligi haqida, yozgi oʻtloqlarning rang-barangligi, gulga qoʻnib turgan rangdor koʻylakli kapalak haqidagi, bolalarning quvnoq, betashvish oʻyinlari haqidagi sheʼrlarning hammasi kichkintoy oʻquvchilarni tabiat va fasllarni koʻrishga, ularda goʻzallik tuygʻusini tarbiyalashga oʻrgatadi. Qoʻshiqlarining otalarga xos iliq, samimiy ohangi bola qalbini isitadi, dunyoni bilish quvonchini beradi.

Shoirning sheʼrlari xalq ogʻzaki ijodining kayfiyati va kuyi bilan sugʻorilgan, xalq qoʻshiqlariga xos musiqiy takrorlar, turli-turli raqsbob vaznlar va qofiyalarning tabiiy ohangdoshliklari qalbni yayratadi.

Sheʼrlar

QILICH VA OʻROQ

Qilich soʻylar jangda oʻlimdan har dam,
Oʻroq soʻylar hayot, mangu oʻchoqdan.
Ammo qilich qancha qahhor boʻlsa ham,
Ustun kelolmagan hech vaqt oʻroqdan.

YOʻLBARS

Yoʻlbars, yoʻlbars, chaqnab yurasan,
Yarim tunda oʻrmon ora san,
Oʻtli timsolingni bunchalar,
Oʻzi oʻylab topgan qay chevar?

Yonib o'char cho'g'lar ko'zingdan,
 Tubanliklar, ko'klar yuzida.
 Bekinganding qayda yuz yillab?
 Qanday topdi, qandayin qo'llar?

Tomiringga qanday ulug' zot
 Quدرات bergan, atab zo'r hayot?
 Senga tekkan qo'llar sezgandir,
 Yuragingning tepishin og'ir?

Ko'z o'ngingda qizitib o'choq,
 Kim temirni tobladi qay choq?
 Kaj omburda shaylarkan kishan,
 Kim bilibdi seni bog'lashin?

Yomg'ir yog'ib yulduzli ko'kdan,
 Qorishganda ko'zyoshing bilan,
 O'zi bichgan maxluq holiga
 Kuldimikin Xoliq va nega?

Shunday kuchli bo'lgan oliy zot,
 Shu qudrati kuchi-la nahot
 Qo'zini ham yaratgan bo'lsa,
 Senday olov oldida qo'ysa?

Yo'lbars, yo'lbars, chaqnab yurasan,
 Tunda daraxtzorlar ora san.
 Kimning o'lmas qo'llari bilib,
 Qurdi seni vahshatli qilib?

KO'RISH MUMKIN

Bir lahzada ko'rish mumkin mangulikni,
Keng dunyoni qumning bitta donasida.
Bir siqimda ko'rish mumkin cheksizlikni,
Butun ko'kni bir lolaning kosasida.

TUSH

Bugun yotsam uyquda
Tush o'z naqshin to'qidi:
Yo'lda ketgan mahali
Adashgandi chumoli,

Bir gulga chiqdi sekin,
Qo'rqardi yolg'iz, miskin.
Xavotir ichra ko'zi
Dedi o'ziga o'zi:

– Chumoli bolalarim
Ko'zyoshi to'kib yum-yum,
Qarab qorong'i ko'yga,
Yig'larlar kirib uyga.

Chiroqqurt ko'rdim birdan,
Bizdaylarga achingan.
– Kim ingrab buzdi uyqum? –
Deb so'radi o'tmay zum.

– Chirog'imni yoqdim tez,
Izimdanda kelar qo'ng'iz.
Sen ortdan kel uygacha,
Ziyon ko'rmasan hecham.

XURSAND BOLA

– Ikki kunlik
Hayotim.
Yo‘qdir hozircha otim.

– Men qo‘yaymi otingni?
– Yashayapman, xursandman,
Xursand qo‘ygin otimni!

Ikki kun xursand qildi,
Siyladi meni
Taqdir.

Xursand qo‘shiq aytaman:
Sen ham xursand
Yasha bir!

«BEOZOR QO‘SHIQLAR»GA BOSHLAMA

Nay chalardim yotib o‘tloqqa,
Bulut keldi ko‘kka shu choqda.
Ustida bir beshik bor edi,
Unda yotgan bolakay dedi:

– Hoy og‘ajon, biroz shoshmay tur,
Men uchun bir chalib ber qo‘shiq!
Chalib berdim, qalbimda surur,
Yana chaldim ko‘ngildan jo‘shib.

– Endi baxtli qamish nayingni
Qo‘y-da, qo‘shiq aytib ber o‘zing, –
Dedi bola egib bo‘ynini,
Miltiratib zangori ko‘zin.

– Menga aytgan qo‘shiqlaringni
Yozib qoldir hammaga, hofiz! –
Qichqirdi u, shundan so‘ng tindi,
Erib ketdi issiqda, sassiz...

Ertasiga men tura solib
Qamish qalam yasashga shoshdim.
So‘ng buloqdan ozroq suv olib
Unga tuproq, rangli o‘t qo‘shdim.

Keyin ochib katta daftarni
Yozdim, yozaverdim uzzukun
Ko‘nglimdagi bor quvonchlarni
Bolalarga ulashmoq uchun.

OQSHOM QO‘SHIG‘I

Tog‘da o‘yin boshlandi, sadolari akslandi,
Yangrab ketdi qorong‘i o‘tloq.
Tugaganda og‘ir kun tashvish tugar men uchun
Yurak sokin, sokindir har yoq.

Bolalar, uyga endi! Tog‘ ortida kun so‘ndi,
Endi tungi shudring tushadi.
Endi uyquni urish. Ertalab vaqtli turish.
Quyosh chiqib, ko‘k yorishadi.

– Yo‘q, yo‘q, shoshilish nechun! So‘nmadi-ku hali kun,
Raqslarimiz hali avjida.
Uxlolmaymiz baribir – uchmoqda qushlar axir,
Endigina qaytmoqda poda.

Mayli, kutamiz ozroq, so‘ngach so‘nggi nur-chiroq
Dam olgani qaytamiz ammo.

Bu tanishuv parchasidir. Asarning to'liq versiyasi <https://kitobxon.com/uz/asar/3123> saytida.

Бу танишув парчасидир. Асарнинг тўлиқ версияси <https://kitobxon.com/uz/asar/3123> сайтида.

Это был ознакомительный отрывок. Полную версию можно найти на сайте <https://kitobxon.com/ru/asar/3123>